

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу

ВАНА ВЕЙЖУНА

**«ТЕНДЕНЦІЇ ДИЗАЙНУ КИТАЙСЬКОЇ ІЄРОГЛІФІКИ
В СУЧАСНОМУ ВІЗУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
«022 – Дизайн» (галузь знань 02 – Культура і мистецтво)

Актуальність теми дослідження характеризується відповідністю розглянутих у роботі питань з перспективними напрямками міжнародних науково-практичних досліджень в галузі графічного, мультимедійного та середовищного дизайну, варіативністю китайської ієрогліфіки та особливістю її імплементації у сучасний візуальний простір.

Автор підкреслює, що наразі китайська наукова спільнота підіймає питання щодо негативних тенденцій зникнення важливого цивілізаційного шару національної візуальної культури, що пов'язано з переходом від традиційної китайської писемності до універсального комп'ютерного набору. Суттєві зміни в означеній системі мають історичне підґрунтя, коли мистецтво каліграфії припинило бути обов'язковим елементом у системі державного екзаменування, а подальший розвиток технологій негативно вплинув на збереження ієрогліфічної писемності. Це призвело до деградація каліграфічних навичків у широких верст населення Китаю, що посилилось впливом тотальних глобалізаційних процесів. Означена проблематика призвела до актуалізації питання відновлення, збереження, інтерпретації та поширення національних традицій як в середині країни, так і поза її межами.

Проблематика, яка висвітлюється у представленій науковій роботі, спрямована на аналіз і систематизацію чисельних прикладів поліграфічних, анімованих та об'ємно-просторових творів дизайну, в яких використанням китайської ієрогліфіки є одним з провідних прийомів формування виразного художнього образу. Аналіз чисельних прикладів китайської ієрогліфіки надав можливість автору виявити варіативність як у роботі із самою формою писемних знаків, так і в аспекті їх впровадження в просторових дизайн-об'єктах. Стає зрозумілим, що перед сучасними архітекторами, дизайнерами та художниками Китаю постало дуже складне завдання – віднайти нові, авторські підходи та прийоми у репрезентації такого традиційного елемента як ієрогліф, особливістю якого є багатство змістовних конотацій, що дозволяє

інтерпретувати їх значення за допомогою сучасних засобів дизайну, синтезу цифрових технологій та мистецьких практик.

На користь актуальності обраної теми свідчить розгалужена практика впровадження китайської ієрогліфіки у сучасному дизайн-просторі та відсутність фундаментальних узагальнюючих наукових розвідок в даній галузі мистецтвознавства

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. За своїм змістом представлена наукова робота здобувача повністю відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, що зазначено у п. 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Наукові положення, рекомендації та висновки дисертації спираються на самостійні дослідження автора, що включають: аналіз наукової літератури із зазначеної проблематики; сформування джерельної бази та систематизації матеріалів дослідження; виявлення особливостей морфології китайської ієрогліфіки та її образної складової в контексті каліграфічних традицій і комп'ютерних технологій на прикладі шрифтового плаката; визначення тенденції сучасного цифрового дизайну ієрогліфів; класифікацію китайської ієрогліфіки за візуальними та технічними характеристиками; визначення засобів образної складової й напрямів розвитку сучасного анімованого китайського ієрогліфу; виявлення принципів та прийомів використання китайської ієрогліфіки в дизайні предметно-просторового середовища та окреслення перспектив подальших досліджень.

Викладені в науковій роботі основні положення є достатньо обґрунтованими. Вони базуються на фундаментальних положеннях сучасної науки, результатах дослідження китайських, американських, європейських та українських вчених, практичних роботах дизайнерів у сферах графічного та мультимедійного дизайну, а також практиках арт-інсталяцій та формування предметно-просторового середовища.

Наукова робота викладена на 295 сторінках машинописного тексту, складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 122 сторінки друкованого тексту. Робота ілюстрована 126 сторінками із 206

ілюстраціями та схемами. Список використаних джерел містить 168 найменувань.

У **вступі** розкрито загальну характеристику роботи, сформульовано мету і завдання наукової роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження, окреслено новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів роботи. Продемонстровано, що аналіз стану дослідженості проблеми засвідчує актуальність та важливість розглянутих та проаналізованих питань.

Першій розділ роботи присвячено аналізу наукової літератури за темою дослідження, розгляду основних термінів та понять з даної галузі знань та визначенню джерельної бази наукової розвідки.

Наукова література з теми дослідження добре структурована, що свідчить про прагнення автора до всебічного та глибокого вивчення проблеми та намагання проаналізувати питання з різних боків. Дослідником визначено, що питання імплементації китайських ієрогліфів у площину сучасного графічного, мультимедійного та середовищного дизайну досі не набуло комплексного вивчення у науковій літературі. Відсутність всебічного розгляду означених експериментальних розробок останніх десятиліть, які являють собою синтез кількох напрямів мистецтва та дизайну, сформувала основний вектор даної дослідницької роботи.

В даному розділі дисертації автором окреслено загально-наукові і спеціальні методи дослідження, які були застосовані при аналізі історії розвитку та сучасного стану китайської ієрогліфіки.

У **другому** розділі досліджуються та визначається морфологічний та образний аспекти китайської ієрогліфіки в традиційному та сучасному контексті. Автором проаналізовано трансформацію репрезентації китайських ієрогліфів від вертикального порядку написання символів зверху вниз і справа наліво до європейського методу — горизонтальне письмо зліва направо.

Аналіз традицій класичного китайського каліграфічного письма дозволив автору встановити основні прийоми розташування елементів ієрогліфу: 1) прийом використання прямих ліній різної направленості й крапки з додатковими елементами на базі основних; 2) прийом композиційної побудови з фіксацією на оптичному центрі знаку зі зміщенням униз і вправо; 3) прийом утворення текстури засобами каліграфії.

Дослідником визначено два основних підходи в дизайні сучасної китайської ієрогліфіки: 1) традиційний, який спрямовано на збереженні пропорцій та конструкції символів; 2) експериментальний, що характеризується трансформацією форми та структури знаку, відмовою від традиційних канонів виконання символу, імітацією різних стилів

каліграфічного письма, експериментами зі створення ефекту глибини та простору, прийомами незавершеності елементів.

В розділі виведено комплексну класифікацію китайської ієрогліфіки: 1) за формами виконання (дуктальні та гліптальні); 2) за техніками використання (рисовані, цифрові, каліграфічні); 3) за призначенням (текстові, акцидентні та декоративні); 4) за засобами формоутворення (лінія, крапка, пляма, текстура, об'єм).

У **третьому** розділі наукової роботи виділено три напрями розвитку анімованого китайського ієрогліфу в сучасному медіапросторі: 1) відстеження еволюції ієрогліфу в анімаційних творах; 2) створення навчальних анімаційних матеріалів; 3) розвиток художніх експериментів у напрямі створення нових анімованих ієрогліфічних форм. Науковцем відзначено, що рухомі форми писемних знаків в анімаційних проектах актуалізують зацікавленість суспільства у мистецтві створення ієрогліфів та привертають увагу до питання збереження даних традицій.

В розділі визначено два основних підходи з репрезентації китайської ієрогліфіки: 1) національно-культурний (формування дизайну реклами, арт-об'єктів або візуально-інформаційних знаків та установок з наданням елементів виключно китайської писемності); 2) міжкультурний (вирішується на основі поєднання китайської ієрогліфіки з іншомовною писемністю).

Автором виявлено провідні принципи імплементації китайської ієрогліфіки в сучасний візуальний простір: 1) принцип домінування; 2) принцип єдності; 3) принцип гармонійності. Означені принципи були сформовані на основі аналізу сучасних арт-інсталяцій, рекламних знаків та візуально-комунікаційних систем, які створені в умовах внутрішнього й зовнішнього просторів.

Висновки дисертації повноцінно розкривають зміст наукового дослідження, підсумовують результати та відкривають нові перспективи в подальших наукових дослідженнях.

У **додатках** зібрано та систематизовано велику кількість ілюстративного матеріалу із зображеннями прикладів китайської ієрогліфіки, представленої у вигляді чисельних плакатів, афіш, медіа творів, арт-інсталяцій в предметно-просторовому середовищі. Представлені фотографії та схеми доповнюють аналітичний матеріал та підтверджують варіативність імплементації китайської ієрогліфіки в простір сучасного мистецтва та дизайну.

Отже структура дисертації відображає мету й завдання дослідження. Дисертація оформлена згідно вимог МОН України та відповідного Положення ХДАДМ до кваліфікаційних праць такого рівня.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Достовірність основних положень дисертації підтверджується рядом доведених теоретичних положень, аналітичними даними, які наведені в додатках роботи, апробації результатів дослідження на науково-практичних конференції та публікаціями у фахових виданнях.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній вперше комплексно розглянуто традиційні та сучасні форми китайської ієрогліфіки на прикладі сучасного плаката; запропоновано класифікацію китайської ієрогліфіки з урахуванням форм і технік виконання, призначення та засобів формоутворення; проведено порівняльний аналіз анімованого китайського ієрогліфу із західними зразками анімованого шрифту; виявлено принципи та прийоми використання китайської ієрогліфіки в дизайні предметно-просторового середовища; визначено головні підходи, що засвідчують основні тенденції використання китайської писемності в дизайні предметно-просторового середовища

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення роботи полягає у структуруванні розрізненого теоретичного та практичного матеріалу щодо імплементації китайської ієрогліфіки в графічний, мультимедійний та середовищний дизайн. Автором розширено термінологічний апарат дослідження – проаналізовано ряд споріднених термінів, які формують поняттєву базу дослідження (письмо, ієрогліфічне письмо, ієрогліфіка, ієрогліф, каліграфія, шрифт, акцидентний шрифт, літерація, цифровий шрифт, анімований шрифт, артінсталяція, рекламна установка, інформаційні знаки, візуальний простір, предметно-просторове середовище). Виведені автором аналітичні схеми, які представлені в науковій роботі, підсумовують теоретичні розвідки та організують досліджуваний матеріал в чітку структуру.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у тому, що основні положення дисертації, фактологічний матеріал можуть бути використані у подальшій розробці окресленої теми та практичній діяльності фахівців у сферах графічного та мультимедійного дизайну, а також спеціалістів із формування предметно-просторового середовища житлового та громадського призначення. Окремі теоретичні узагальнення проведеного дослідження можуть бути корисними для студентів напрямків «Графічний дизайн», «Мультимедійний дизайн» та «Дизайн інтер'єру».

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях.

Основні положення дослідження оприлюднені в 7-ми наукових публікаціях: із них 3 – у фахових виданнях, що включені до переліку МОН України, 1 – у науковому періодичному виданні зарубіжної держави, яке індексується в наукометричній базі даних Web of Science, 3 – у збірках матеріалів і тез наукових конференцій.

Таким чином, наукові результати, викладені в науковій роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. За своєю структурою дисертація на тему «Тенденції дизайну китайської ієрогліфіки в сучасному візуальному просторі», укладається у чітку послідовну форму, де у початкових розділах аналізується джерельна база та типологічні характеристики дизайну китайських ієрогліфів, а в заключній частині роботи синтезуються принципи та прийоми використання китайської ієрогліфіки в графічному, мультимедійному та середовищному дизайні.

Дотримання академічної доброчесності. Наукова робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації, слід звернути увагу на окремі **дискусійні моменти, зауваження та пропозиції:**

1. Ознайомлення зі змістом вступу наукової роботи надало можливість відзначити, що у пункті «Матеріали дослідження» у переліку об'єктів, обраних автором для аналізу, зазначено: «Для аналізу обрано об'єкти графічного, мультимедійного та *предметно-просторового дизайну*, що представляють сучасні тенденції галузі або мають найбільшу репрезентативність...» [с.13]. Вважаємо необхідним зазначити, що словосполучення «предметно-просторовий дизайн» не є розповсюдженим у науковій літературі. Натомість більш вживаними є визначення: «предметний дизайн», «дизайн предметно-просторового середовища», «середовищний дизайн» та «дизайн архітектурного середовища». Тому, в якості пропозиції, зазначимо, що,

можливо, даний вислів краще було б сформулювати наступним чином: «Для аналізу обрано об'єкти графічного, мультимедійного та середовищного дизайну, які ілюструють сучасні тенденції галузі або мають найбільшу репрезентативність».

2. Аналіз наукової роботи дозволяє зазначити, що в тексті наявні обороти, в яких застосовуються особові та присвійні займенники: «на наш погляд», «нами розглянуто», «у нашому дослідженні», «ми спостерігаємо» та ін. Вважаємо, що такі формулювання більш доречні в усному науковому мовленні, наприклад, під час виступу на науковій конференції. Проте при написанні наукової роботи, ймовірно, більш доцільно було б застосовувати безособові дієслівні форми та невизначено-особисті пропозиції.

3. Ознайомлення зі змістом дисертації надало можливість зазначити, що в тексті роботи часто зустрічаються такі парні вислови як: «науковці й науковиці», «дизайнери і дизайнерки», «студенти і студентки», «глядачі і глядачки», «користувачі та користувачки», «митці і мисткині», «відвідувачі та відвідувачки». Постає питання доцільності застосування фемінітивів там, де немає конкретних діячів з визначеною гендерною приналежністю. Вважаємо, що використання фемінітивів доречно, коли мова йде про конкретну особу жіночої статі, а наразі такі вислови подовжують текст наукової роботи та ускладнюють сприйняття інформації.

4. Аналіз тексту загальних висновків надав можливість висловити побажання: у першому пункті висновків дослідження автором розділено проаналізовані джерела за змістовними категоріями. В означені блоки було б доцільно додати прізвища провідних науковців кожного напрямку досліджень. Також, в якості пропозиції, зазначимо, що другий та третій пункти висновків можна було б об'єднати в єдиний блок, оскільки вони відповідають на одне й те саме завдання дослідження (*виявити особливості морфології китайської ієрогліфіки та її образної складової в контексті каліграфічних традицій і комп'ютерних технологій на прикладі шрифтового плаката*). Так само сьомий і восьмий пункти висновків дають відповідь на одне завдання наукової роботи (*виявити принципи та прийоми використання китайської ієрогліфіки в дизайні предметно-просторового середовища*). Це створює певну невідповідність поставлених завдань з висновками дисертації.

5. В аспекті пропозиції відзначимо, що, можливо, при формуванні додатків краще було б створити «Додаток А» – Альбом ілюстрацій та «Додаток Б» – схеми та таблиць, які доречно було б оснастити фотографіями, що виразно проілюстрували б кожен виявлений аспект.

6. В якості побажання зазначимо, що було б цікаво зробити порівняльний аналіз китайських арт-інсталяцій, де представлено варіативне використання

ієрогліфів, із європейським або американським досвідом, де впровадження шрифту знайшло своє відображення в різних формах, матеріалах та композиційних організаціях.

Наведені пропозиції і зауваження не змінюють загальне позитивне враження від роботи, не принижують наукового та практичного рівня отриманих результатів та мають рекомендаційний характер.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України та відповідного Положення ХДАДМ. В цілому, за своїм рівнем, теоретичною та практичною цінністю, науковою новизною, змістом та оформленням дисертація Вана Вейжуна «Тенденції дизайну китайської ієрогліфіки в сучасному візуальному просторі» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України, від 12 січня 2022 р. № 44, «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України, від 19 травня 2023 р. № 502 та «Положення про порядок присудження наукового ступеня доктора філософії», затвердженого рішенням Вченої ради, від 25 травня 2023 р, протокол № 29 та освітньо-наукової програми «Дизайн», спеціальності 022 «Дизайн».

Дисертація Вана Вейжуна є самостійною, завершеною та актуальною науковою роботою, тому її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн в галузі знань 02 – Культура і мистецтво.

Офіційний опонент:

Кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри
образотворчого мистецтва
та дизайну Навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Н.С. Брижаченко/

М.П.

« _____ »

2024 року

